Кошт паштовай перасылкі аплачана агулам.

Цана асобнага нумару 1500 м. п.

НАШ СЬЦЯГ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня, Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12 m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **18.000** м. п.
Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца.
Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 3500 мк., сярод тэксту 3000 м. і на 4 стр. 2500 м., за радок пэтыту у 1 шпальт.

№ 11 Серада, 11-га ліпеня 1923 г. **Год I.**

На клясавым грунце.

Далучаныя да Польшчы, беларусы гэтым самым аказаліся ўблутанымі ў-ва ўсе справы і інтарэсы жыцьця Польскага гаспадарства ў самы цяжкі для апошняга час: час крысталізацыі і выяўленьня тых асноў, на якія будзе апірацца далейшае істнаваньне польскае дзяржаўнасьці.

Польшча перажывае барацьбу клясаў і сацыяльных групіровак за ўладу. Праўда, гэтая барацьба вядзецца ад самага пачатку закладзін Польскае дзяржавы, але ў пэрыад тварэньня канстытутцыі ішлі больш тэарэтычныя споркі, споркі аб прынцыпы. Цяпер настаў другі пэрыад: пэрыад правядзеньня прынятай устаноўчым соймам канстытуцыі ў жыцьцё.

Ведама, што прынцыпы і правядзеньне іх у жыцьцё—гэта дзьве зусім розныя рэчы. Залежна ад таго, **хто** іх рэалізуе, самыя лепшыя законы могуць прыняць выгляд нейкае карыкатуры, абярнуцца ў злую насьмешку над тымі, хто іх укладаў. Вось чаму ў гэты другі пэрыад дзяржаўнага будаўніцтва Польшчы мае нязвычайна вялікую вагу пытаньне аб тым, у чые рукі папала дзяржаўная ўлада.

У Польшчы зьмены ўраду адбываліся вельмі часта. Вынікала гэта з таго, што як у першым, устаноўчым сойме, так і ў цяперашнім сілы „правіцы" і „левіцы" — блізу роўныя, з перавагай некалькіх галасоў то ў адзін, то ў другі бок. Трэба, аднак, адзначыць, што падзел на „правіцу" і „левіцу" ў польскіх соймах ня меў дагэтуль пад сабой нейкага сталага грунту: ён апіраўся не на выразным клясавым падзеле партыяў, а на чыста палітычных адзнаках тае ці іншае групы, зьменных, як ўсё тое, што ня мае пад сабой трывалае клясавае ідэалёгіі.

Цяпер Польшча перажывае нешта новае. Цяпер можам сказаць, што **„правіца" і „левіца" знойдуць ўрэшце моцны клясавы грунт**, і пад той час, як кулакі—сяляне (багатыры) пад камандай Вітаса аб'ядналіся з хіенай (з панамі), злучыўшы гэтак свае інтарэсы з інтарэсамі паноў-абшарнікаў,—элементы запраўды левыя з боку сваей сацыяльнай ідэалёгіі зразумелі ўрэшце ўсю непрымірымасьць інтарэсаў працоўных масаў, работнікаў і бяднейшага сялянства, з інтарэсамі стварыўшаеся цяпер соймавае большасьці. Цяперашні падзел у сойме на „правіцу" і „левіцу" апіраецца ўжо выразьней на клясавым грунце.

Гэта зыйшлося як-раз з пэрыадам рэалізацыі ў Польшчы канстытуцыі. І вось чаму партыйная барацьба даходзіць цяпер да свайго кульмінацыйнага пункту і **выліваецца патроху за межы соймавай залі.**

Абастрэньню палітычнае барацьбы шмат памагае той фінансавы крызіс, які распачаўся з пераходам улады да „правіцы", той нячуваны дагэтуль узрост дарагоўлі, што зьяўляецца простым вынікам упадку цэннасьці польскае маркі. Мы маем на думцы выбух так-званых „галодных" забастовак сярод працаўнікоў найважнейшае галіны эканамічнае гаспадаркі краю: чыгунак. Орган ППС, „Robotnik", даводзіць, што забастоўка чычуншчыкаў, якая пачалася ў Галічыне,— чыста эканамічная і „узьнялася дзякуючы раптоўнаму, у працягу пару тыдняў, узросту дарагоўлі, ад якое і без таго бедны бюджэт чыгуншчыка раптоўна панізіўся". Наадварот, эндэцкі лейб-орган „Gazeta Warszawska" даводзіць, што тут мае месца жаданьне сацыялістаў выкарыстаць галадоўку дзеля барацьбы з правым урадам. Тое-ж пішуць эндэкі і ў „Rzeczpospolitej".

Ня гледзячы на запярэчаньне сацыялістычнае газэты, трэба сказаць, што палітычная барацьба тут зусім натуральна зьліваецца з эканамічнай. Ужо самыя весткі аб тым, што на мітынгах забастоўшчыкаў выступаюць з прамовамі сацыялістычныя паслы, пацьвярджаюць нашы словы: ясна, што праціўнікі сучаснага ўраду ня могуць не крытыкаваць яго, ня могуць не паказваць на тое, што пабеда рэакцыі ў Польшчы не дала шчасьця працоўным масам і даць ня можа, што ў сувязі з гэнай пабедай знаходзіцца і фінансавы крызіс, які выклікаў дарагоўлю, з каторай урад пануючае клясы змагацца ня можа, бо гэта зьвязана з нарушэньнем інтарэсаў клясы ўласьнікаў....

Усё гэта, толькі ў вельмі вострай форме, чытаем кожны дзень на страніцах таго-ж „Robotnika". Усё гэта чулі мы ў сойме ў прамовах сацыялістычных паслоў. Дый усё гэта напэўна гаворыцца і на мітынгах забастоўшчыкаў!

Магчыма, што польскія сацыялісты, як добрыя дыпламаты (то-ж пасол Дашынскі падпісываў у Рызе польска-расейскі трактат аб падзеле Беларусі!), ня хочуць да часу адкрываць сваіх карт. Вельмі можа быць і тое, што яны самі не разумеюць, куды яны ідуць. Але мы не займаемся дыпламацыяй і стараемся асьвятляць нашым чытачом істоту справы.

І мы лічым бязспрэчным факт узмацаваньня клясавага элемэнту ў тэй палітычнай барацьбе, што адбываецца на нашых вачах у Польшчы. А гэта павінна перахіліць сымпатыі беларускага народу—народу бадай выключна вясковае беднаты і працоўнае інтэлігенцыі—бязумоўна **на старану новае „левіцы"**, бо нашы сацыяльныя імкненьні могуць быць зьдзейсьнены толькі ў прыпадку перамогі тых польскіх партыяў, якія апіраюцца на масы работнікаў і працоўнага сялянства.

Лаўрыновіч.

Маральнасьць і палітыка.

Палітыка сучасных капіталістычных дзяржаваў вельмі любіць гаварыць аб праўдзе, справядлівасьці, маральнасьці і кляйміць ворагаў за ўсякае адступленьне ад гэных высокіх прынцыпаў.

Але гэта—адны толькі словы!

Прыгледзьцеся да ўсіх палітычных заяваў, у якіх аўтары іх прызываюцца на „высокія прынцыпы", і вы заўсёды знойдзеце ў іх укрытае жаданьне ашукаць, абаламуціць другіх, хаваючы за пекнымі славамі дужа паганыя інкненьні...

Асабліва ярка гэта выяўляецца цяпер на фоне міжыдзяржаўных адносін, утвораных на аснове вэрсальскага міру. Усё, што робяць дзяржавы-пераможцы, добра і справядліва. Наадварот, кожын крок пабітых, хаця-бы скіраваны да абароны самых бязспорных іх правоў, абвяшчаецца нечым нягодным, сьмяротным грахом.

А вось самы сьвежы прыклад. Калі ў Баўгарыі адбыўся пераварот, але Стамболійскі яшчэ быў жывы і гуртаваў адданае яму сялянства дзеля аружнай барацьбы з Чанковым,—суседнія дзяржавы, асабліва Югаславія, пагражалі выступленьнем „проці захватчыкаў улады", як яны называлі новы ўрад. Мы ўжо тады супакоівалі нашых чытачоў, што калі праўда, што Стамболійскі забіты, дык і „захватчыкі ўлады" будуць скора прызнаны самым законным урадам. Ды так яно і сталося; суседзі Баўгарыі—Румынія, Югаславія, Грэцыя і Чэха-Славакія, калі вестка аб сьмерці Стамболійскага аказалася праўдзівай, пасьпяшылі замірыцца з „урадам захватчыкаў", афіцыяльна прызналі яго і завязалі з ім дыпляматычныя зносіны...

Хто мае сілу, за тым і права—вось запраўдная мараль палітыкі сучасных капіталістыч. гаспадарстваў.

Але бывае і інакш.

Бывае, што таму народу, якога суседзі хочуць загубіць, ягоную сілу залічаюць да найвялікшых грахоў, пад той час, як слабасьць другога народу часта зьяўляецца для яго адзіным ратункам.

Вазьмеце хаця-бы народ беларускі і паўглядайцеся на адносіны да яго польскага ваяўнічага нацыяналізму. Ясна, што нас хочуць „зьесьці". Але жывога народу так лёгка ня зьеш: нас лішне многа і мы лішне сільныя, каб можна было нас проста праглынуць. Тут можна і падавіцца! І вось польскі нацыяналізм стараецца ў адносінах да беларусаў апаганіць і апляваць усе тыя сьветлыя імкненьні да захаваньня і разьвіцьця сваей нацыянальнай культуры, да аб'яднаньня і незалежнага дзяржаўнага быту ўсіх Беларускіх зямель, якія сто гадоў насіў у сэрцы сваім польскі народ і якімі эндэцыя так горда пышаецца перад усім сьветам!... Затое з якой-жа любасьцяй гавораць польскія нацыяналісты аб слабым, выміраючым, ня маючым ніякіх надзей на будучыну славянскіх племені лужычан, налічаючым каля 20.000 душ, што гібеюць, закінутыя ў вялізарным нямецкім моры ў адлежнасьці дзьвюх гадзін дарогі ад Бэрліну!

„Лужычане, на жаль, прадстаўляюць выміраючае племя лішне слабое, каб даць адпор магутнай нямецкай навале, а калі справа йдзе аб ратунак для іх, дык гэта могуць зрабіць толькі іх суседзі палякі і чэхі, будзячы ў іх нацыянальную сьвядомасьць. Як беларусы з аднаго боку, славакі—з другога, так лужычане з трэцяга зьяўляюцца тымі славянскімі народамі, якія найбольш блізкі да нас па сваей мове; адносіцца гэта найбольш да лужычан".

Так піша „Gazeta Warszawska", орган, каторы ў адносінах да беларусаў займае самае непрымірымае становішча, які кліча ўсё польскае грамадзянства і польскую ўладу да барацьбы з беларусамі і да поўнага іх нацыянальнага і матэрыяльнага вынішчэньня! І тыя самыя людзі, што працуюць на пагібель беларусаў, каторых баяцца,—у адносінах да бязсільных, кволых лужычан знаходзяць вось такія словы спогаду і прызнаньня:

„Задачай, а нават абавязкам Польшчы, якая павінна стануць на перадзі славяншчыны, зьяўляецца аказваньне маральнае і культурнае помачы найбліжэйшым па крыві славянскім братам, пачаткі гісторыі каторых за часоў Балеслава Харобрага злучыліся з пачаткамі гісторыі Польшчы"..,

А калі таго-ж жадаюць ад польскага гаспадарства беларусы, якія маюць права не прасіць ласкі, а **вымагаць** справядлівых адносін да сваіх культурных і нацыянальных імкненьняў, дык ім адказваюць на гэта зьдзекамі і насьмешкамі...

Вось „маральнасьць" палітыкі: лужычан трэба падтрымаць, бо яны лішне слабыя, каб іх прышлося каму-колечы баяцца: беларусаў трэба зьніштожыць, бо у будучыне іх прыдзецца баяцца!

К. Фалькевіч.

Пішыце да нас аб жыцьці—быцьці вёскі, аб сваіх ворагах і прыяцелях. Хай кожны падпішчык „Нашага Сьцягу" будзе і яго супрацоўнікам.

„Крэсы“ трывожаць.

Заборчая палітыка вшэхпольскіх дыпляматаў і дзікая гаспадарка ўсіх папярэдніх урадаў на т. з. Крэсах пачынае вызываць атрыжку нават у сучасных паноў палажэньня блізьняцоў Хьена-пястоўцаў.

Ня хочыцца ім пажынаць тое, што пасеелі—горкія плады, папраўдзе—не плады, а яшчэ толькі красачкі.

Хоць убойлівы быў крэсовы конь — мнейшосьці, адак неяк ехала на ім польскае панства і вось мабыць гэты конь ці зьнедужэў, ці занаравіўся, але ездакі прадбачаць, што ён хутка, ў паўдарозе да хьена-пястоўскага рая, станець. Гэта іх не на жарт перапудзіла — крэсы іх пачынаюць трывожыць і, як кажуць, што, калі трывога, дык тады да Бога, так і паны з „Rzeczypospolitej“ пачынаюць каяцца — mea culpa.

У № 104 „Rzeczypospolitej“ у адным з артыкулаў Ян Радзеёвскі загутарыў нябывалым тонам для гэтай эндэцкай газэты.

То-ж мы, кажа, зусім забыліся, што Kresy Wschodnie зусім ня ёсьць адналітая цэласьць, што паміж Віленшчынай, Палесьем і Валыняй вялікая пропасьць як па складу нацыянальнаму так і па варунках эканамічных ды грамадзка-палітычных імкненьняў.

А што калі гэтыя „Крэсы“ ды параўняць яшчэ з Macierzą! То-ж яны выдаюцца „czemś dalekim i niepewnym“.

А мы, прызнаецца пан Родзеёвскі, да гэтуль нічога і ня ведалі і так там напракудзілі, што „на шмат гадоў разбудзілі ненавісьць мясцовай люднасьці сялянскай“.

То-ж мы, каяцца далей гэты навок, насадзілі туды такую адміністрацыю, якая горш за былую царскую, а тым часам яна павінна была рэпрэзэнтаваць сярод мясцовых нацыянальнасьцей заходнюю, польскую культуру. А якая-ж бесталач у праўных адносінах! Хаатычнасьць розных „przepisów“ і „ustaw“ служыць добрым пажыўленьнем для закутных брахунцоў. Усё вышэйсказанае ,і неразважнае асадніцтва і ненармальнае становішча зямельнага пытаньня ваража настраівае насяленьне крэсаў да польскай улады.

Адно, што задавалівае пана Радзеёвскага, гэта школьная справа, якая на крэсах усходніх стаіць „przyzwoicie“ Але мушу расчараваць і ў гэтым пана Радзеёвскага, бо ў польскіх школах на вёсках вучаць людзі, якім яшчэ самім трэба шмат вучыцца, каб пасьля дзяцей вучыць. Апрыч таго польскіх школ ня так многа, а якія ёсьць, дык пустуюць, бо бацькі дзяцей не пасылаюць, каб захаваць іх ад калечаньня душы чужой мовай і панскай ідэалёгіяй. Школ-жа меншасьцей бадай зусім няма.

І вось побач з усім гэтым той-жа аўтар рашуча заяўляе, што яшчэ ня ўсе крэсы да Польшчы далучаны, што няма вялікай Польшчы бяз крэсаў усходніх. Дык чаго-ж тады нападаць на адміністрацыю, якая выконывае праграму польскага імпэрыялізму, якая ідзе пад клічам паноў Скульскіх: беларусаў праз 50 гадоў ня будзе. Нашто закладаць „Towarzstwo opieki nad Kresami“ з мэтай азнаёміць тыя-ж крэсы з Польшчай і яе пажаданьнямі і мэтамі.

Дзякуем наночкі! Мы ўжо добра ведаем вашыя пажаданьні, век будзем памятаць вашую апеку і сыты па горла вашымі абяцанкамі. Не па дабраце сваей вы інакш загаварылі, а прыйдзе час што інакш будзець змушаны рабіць. Прыйдзе час, калі польскі працоўны народ станець поплеч з беларускімі рабачаямі ў абароне сваіх агульных інтарэсаў—толькі яны, працоўныя, наладзяць мірнае сужыцьцё народаў і агульны дабрабыт—яны вырашаць проста, пасямейнаму без канфэрэнцыяў і праліцьця крыві усе цяперашнія заблутаныя пытаньні, вырашаць на карысьць роду людзкога і засудзяць датыхчасовых вінавайцаў крыўд і ненавісьці.

Так, пане Радзеёвскі, бяды вам сваей не абыйсьці і не абьехаць.

Р. Юргілевіч.

Ш т о р а б і ц ь?

Падпішчыкі нашай газэты з Палачанскай гміны, Валожынскага павету не атрымалі ні аднаго нумару „Нашага Сьцягу“, хоць вышла ўжо дзесяць намяроў, і ўсім падпішчыкам рассылаецца рэгулярна, а некатарым нават заказной аплатай.

Хто каго уціскае?

(Пісьмо да Рэдакцыі).

Паважаны Сябра Рэдактар!

Надрукуйце калі ласка, ў „Нашым Сьцягу“ ніжэйпісанае з паводу некаторых выразаў у некаторых нашых беларускіх часопісях.

Ці можна казаць і пісаць гэтак: „Палякі ўціскаюць беларусаў“?

Не, ня можна.

Бо чым, напрыклад, уціскаюць палякі такіх „беларусаў“, як пан Аляксюк, пан Балаховіч ці пан Ладноў? Нічым. Яны іх ня толькі ня ўціскаюць, а нават вельмі любяць, любяць іх больш, чым такіх „рдзэнных“ палякаў, як начальнік расейскай „чэкі“ Дзяржынскі, як камуніст пасол у Сойме Крулікоўскі, ці як знаняміты адвакат Врублеўскі, штс бараніў беларускіх паўстанцаў у Беластоку.

Дык можа можна сказаць што ўсе палякі разам уціскаюць усіх беларусаў разам?

Не, і гэтак ня можна сказаць, бо гэта будзе справядліва толькі з аднаго боку.

Справядліва будзе з таго боку, што крыўду цярпіць ад польскіх паноў увесь беларускі народ, апрача некалькіх чалавек беларускіх паноў—ці то родам беларусаў, як пан Аляксюк, ці то ўсяго падшытых пад беларусаў, як паны Балаховічы (паляк) і Ладноў (расеец).

Але несправядліва будзе сказаць, што ўсе палякі хочуць крыўдзіць, або й крыўдзяць нас, беларускіх работнікаў, сялян і інтэлігентных пролетарыяў,

Бо вядомым ёсьць, што лепшая частка польскай інтэлігенцыі з болем і жахам глядзяць на тое, што робяць іхныя родзічы беларускаму народу.

На жаль,праўда,гэткіх сьветлых людзей дужа мала і рэдка можна пачуць іхны голас у палітычным жыцьці сучаснае Польшчы. Яшчэ менш сярод іх такіх асоб, якія ня толькі з болем і жалям глядзяць, але маюць цьвёрдасьць пераканаnьняў і грамадзкую адвагу, каб словам ці чынам змагацца з тымі, хто чыніць крыўду.

Але маса работнікаў і сялян палякаў, апроч вітасоўскіх сялян паўпанкаў, ці несьвядомых ці сапсаваных шовіністамі-ксяндзамі, ці купленых панскімі аб‘едкамі, уся паняволяная польская маса ніякай крыўды такому-ж работніку ці селяніну-беларусу рабіць ня хоча й ня робіць яе.

У польскіх вастрогах многа ня толькі палітычных беларусаў, але й палітычных палякаў.

У Сойме пасол-камуніст паляк Крулікоўскі ня менш, калі ня больш, бараніў беларусаў, чым самі беларускія паслы. А гэты пасол—гэта-ж і ёсьць польскія работнікі, бо яны яго выбралі.

Ён сьмела падняў свой голас супроць ганебнага біцьця паліцыяй арыштаваных, а... беларускія паслы? Праўда вымагае сказаць, што перад беларускім працэсам у Беластоку беларускі пасол ксёндз Станкевіч выгласіў з пасольскае трыбуны, як білі Рошчанку і іншых. Але посьле працэсу Беларускі Пасольскі Клюб, хоць на працэсе адкрыліся жудасныя рэчы, ніякага ўнёску ў тэй справе ня зрабіў. Мімаходам кажучы, гэта неяк дзіўна, што справядлівы ксёндз-беларус наймацней з усіх беларускіх паслоў падняў свой голас у абарону мучаных палітычных, а не сацыял-демакраты, якімі паказаны ў выбарных адозвах паслы Ярэміч, Аўсянік і інш.

Няма ўжо што казаць аб беларускіх вызваленцах у Сойме, гэтых шчырых паслугачых польскага „Вызваленя“. Яны й губы не разявілі.

Вось яшчэ ў нашых газэтах аб польскіх асадніках пішуць, што ўсе яны на адзін капыл. А я цяпер, пасьля звальненьня мяне з вучыцельскае пасады за тое толькі, што беларус (хаця і каталік), працую сярод асаднікаў і бачу што іншае. Сярод тутуэшых нашых асаднікаў крыху ёсьць бедных і цёмных польскіх сялян, якія рады былі, што дастануць кавалак зямлі і ўлезьлі к нам калянізатарамі,·думаючы, што й наш край такая самая Польшча, як у іх, адкуль прыехалі. І ўлезьлі яны так, як рыба ў нерат: ні ўзад ні ўперад. Некаторыя з іх рады-б ужо вылезьці з пекла, але беднаму простаму чалавеку ня дужа то латва гэта зрабіць. І цяпер яны, разгледзеўшыся, выступаюць тут з нашымі сялянамі згодна супроць паноў. Яны ўжо ўбачылі, што ня дарма паны ім памагалі выяжджаць з роднага месца, бо там зямля, якая магла быць у іх руках, засталася ў руках паноў. І сваю, да часу непапраўленую абмылку, яны папраўляюць тым, што жывуць з нашымі сялянамі дружна і лаюць тых сваіх асаднікоў, што падслужываюцца панам. Ёсьць сярод іх нават такія, што далі свае падпісы, каб у нас адчынілася беларуская школа. Праўда такіх яшчэ мала, а найболей ёсьць панкоў і беларускіх ворагаў.

Ня вельмі даўна было напісана ў газэтах, як польскія жаўнеры зганялі з панскай зямлі быдла нашых сялян і пабілі быдла і... людзей, як быдла.

Ці-ж можна кззаць з гэтае прычыны: „Во, як палякі крыўдзяць беларусаў!“

Не, ня можна. Бо ці-ж сярод тых жаўнераў не магло быць і беларусаў, узятых у польскае войска! Можа скажуць: „У жаўнера — беларуса не ўзьнялася бы рука на сваіх бацькоў і братоў“. А якая розьніца, калі-б яна ў яго ўзьнялася на польскага селяніна, як у жаўнера-паляка ўзьнімаецца на беларускага? А як раней узьнімаліся рукі ў расейскіх казакоў ці салдатаў на расейскіх сялянаў, калі яны душылі „земельные беспорядки“ ў Расеі?

Дык прычым-жа тут польскі народ? Ён вінен столькі-ж, колькі й беларускі.

Уся розьніца толькі ў тым, што польская народнасьць лічыцца цяпер у Польшчы „пануючай“, дык беларускаму карку мусіць даставацца болей цяжару, чым польскаму. *Але польскі народ, польская рабочая і сялянская маса ў тым ёсьць вінная толькі, на колькі ў ёй шмат яшчэ несьвядомасьці, цямнаты, неарганізаванасьці, як гэта ёсьць і ў беларускай масе,*

Дык ня будзем-жа казаць і пісаць: „Палякі ўціскаюць беларусаў“. Лепей казаць і пісаць: „Пан уціскае работніка і селяніна“, або: „Панская Польшча ўціскае сялянскую Беларусь“.

Вучыцель без пасады.

Лёгка зразумець, што вайна і заборчасьць—з аднаго боку, узрост дэспатызму—з другога—памагаюць сабе адна другой,—што ў народзе нявольнікаў можна браць колькі хочаш грошы і рэкрутаў, каб узьдзець ярмо другім,—што наадварот вайна служыць прычынай да выцісканьня матэр'яльных·срэдстваў, а таксама стварае неразумныя довады быццам патрэбна вялікая армія, каб утрымаць народ у пострасу і паслухмянасьці. Кожны ўрэшце бачыць зусім ясна, што каранаваныя ўправіцелі гэтак сама ваююць са сваімі падданымі, як і са сваімі ворагамі і што пераможцам вядзецца ня лепш, як пераможаным.

Жан Руссо.

Палітычныя падзеі.

Новыя курсы.

Заблутанасьць палітычнай сытуацыі ў Эўропе да гэтага часу ня толькі не высьвятляецца, а хутчэй наадварот. Цэнтральнае Рурскае пытаньне стаіць на мёртвым пункце, чакаючы ўзгодненьня часта супраціўных паглядаў буржуазных урадаў розных краёў.

Трэба адзначыць, што міністэрскі крызыс у Бэльгіі, які стварыўся на грунце нацыянальных дамаганьняў фламандцаў, пасрэдна адбіўся і на паглядах бэльгійскага ўраду на справу нямецкіх рэпарацыйных сплат: урад Тэуніса, хоць і застаўся ў старым складзе, пасьпяшыў заявіць, што лічыць нямецкія прапазыцыі заслугоўваючымі адказу. Мы ўжо пісалі, якое становішча ў гэтым пытаньні займае Англія, дзе работнікі так рашуча дамагаюцца скончыць з шкоднай для ўсей Эўропы акупацыяй Руры. Нават рымскі папа зрабіў выступленьне, з якога відаць, што далейшы зьдзек Францыі над безбароннай Нямеччынай ён лічыць не пажаданым.

Усё гэта моцна непакоіць Францыю. Яна ўсё болей пачуваецца адзінотнай у сваей палітыцы, ня можа разьлічаць на падтрыманьне сваіх быўшых саюзьніц на выпадак аружнай барацьбы з Нямеччынай і дзеля таго, каб было іх кім замяніць, стараецца згуртаваць каля сябе, паўстаўшыя пасьля сусьветнай вайны, малыя дзяржавы: т. зв. Малую Антанту і Польшчу. Але тут трэба памірыць тыя нязгоды, якія пануюць сярод гэтых дзяржаў, а перадусім — Польшчу і Чэхію.

З другога боку Францыя добра разумее, якую вялікую вагу ў даным выпадку мае становішча Савецкіх Рэспублік. Працівавставіць ім толькі Польшчу і Румынію было-б надта рызыкоўным; што датыча Чэхіі, дык на яе трудна спадзявацца ня толькі, каб выступіла чынна проціў С.С.С.Р., але каб хаця захавала прыязны для Францыі і Польшчы нэйтралітэт. Вось дзеля чаго французская буржуазія, якая так моцна выявіла сваю ненавісьць проціў істнуючага ў Савецкіх Рэспубліках ладу, падтрымоўваючы ўсялякія авантуры царскіх генаралаў, цяпер стараецца навязаць больш прыязныя адносіны і папіхае і Польшчу на гэты шлях.

Уход ад чыннай дзяржаўнай працы марш. Пілсудскага, адстаўка ўраду ген. Сікорскага, палітыка якіх скіравана была як раз проці Савецкіх Рэспублік, і абняцьце ў Польшчы ўлады Хьена-Пястоўскаю большасьцю—зусім адпавядае французскім замерам.

Парыскі карэспандэнт хьена-пястоўскага афіцыоза „Gazety Warszawskiej“ К. Смагожэўскі падае цікавыя весткі аб адбыўшымся ў Парыжы кангрэсе партый, уваходзячых у склад французскага Нацыянальнага блёку. Імпэрыялістычныя імкненьні французскіх гіен выявіліся надта выразна. Гутарка йшла ня толькі аб далейшай акупацыі Руры, але нават аб утварэньні „незалежнай“ Надрэйнскай Рэспублікі... пад протэктаратам Францыі. Быўшыя на кангрэсе прадстаўнікі поль-

ёкага грамадзянства вельмі шчыра падтрымалі жаданьні сваіх французскіх калегаў і пры гэтым не забылі напомніць, што Польшча чакае забесьпячэньня праз Францыю яе інтарэсаў у Гданску і Клайпэдзе, — справы, якія цяпер як раз разглядаюцца Радай Лігі Нацый.

Тут здарыўся дужа цікавы эпізод.

Пані Борэ, старшыня аднэй з арганізацый, прыймаўшых учасьце на кангрэсе, пасьпяшыла прыпомніць, што „калі ў 1914 г. немцы не задушылі Францыю, дык толькі дзеля таго, што расейская армія стаяла над Віслай. Цяпер яе там няма. Заступіла яе Польшча. Але ці Польшча выйдзе шчасьліва з тых небясьпекаў, якія ёй пагражаюць? Моцна жадаем, каб Польшча і Расея пагадзіліся, бо нашай мэтай ёсьць адбудова француска-расейскага саюзу, які заціснуў-бы Нямеччыну ў жалезныя клешчы.

Прысутны на кангрэсе названы карэспандэнт „Gaz. Warsz“, як і падабае ветліваму і гатоваму на ўсё на скіненьне пана прыслужніку пасьпяшыў „wyłuszczyć polski punkt widzenia“

Гэты пункт гледжаньня палягае на тым, што Польшча, як саюзьніца Францыі пастараецца быць і саюзьніцай Расеі. Польшчу пужае тое, што калі дойдзе да згоды паміж Францыяй і Расеяй, дык Польшча будзе зусім непатрэбна Францыі, і Смогожэўскі сьпяшыць заявіць, што проціў Расеі Польшча нічога ня мае і нават забыла ўжо вякавы уціск царскіх урадаў і імкнецца да найлепшай згоды. Прамову сваю ён закончыў воклікам: „Хай жыве француска-польска-расейскі саюз!“

Гэтая характэрная заява як раз знаходзіцца ў поўнай гармоніі з новым курсам польскай палітыкі, аб якім гаварыў мін. загранічных спраў Сэйда. Трэба толькі дадаць, што як для Францыі, так і для Польшчы быў-бы іменна пажаданы саюз з „Расеяй“ быўшай ці будучай, а не з Саюзам Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, які пэўна-ж ня пойдзе на тое, каб заціснуць Нямеччыну ці які іншы народ ў жалезныя клешчы.

Язьвіч.

Крызіс насьпявае.

(Ад нашага парыжскага карэспандэнта).

Тое абурэньне англійскага грамадзянства, аб якім я пісаў у пачатку чэрвеня, з прычыны становішча Францыі ў пытаньні аб спагнаньні нямецкае кантрыбуцыі, пераходзіць у новую фазу. Я пераказваў вам перш толькі словы дыплямата, гавораныя паціху і ў „чатыры вочы“. Цяпер уся Англія ня ўкрывае свайго пагляду на непамерныя французкія апэтыты на немецкае золата. У тэатрах і кабарэтах Лёндына вы пачуеце злыя насьмешкі над французамі і іх палітычнымі дзеячамі, якіх выводзяць на сцэну ў карыкатурнай пастаці. У шырокіх масах народу раздражненьне ў адносінах да Францыі ўсё больш узмацоўваецца і ўжо пачало выліваццa і на страніцах англійскіх газэт. Французкія палітычныя кругі нязвычайна парушаны пагрозамі дзьвюх дужа ўплывовых англійскіх газэт: «Surday Times» і „Observer“, якія адкрыта выступілі проці Францыі, пагражаючы развалам „антанты“ і самастойным выступленьнем Англіі ў справе адносін да Нямеччыны. Сказаныя газэты пішуць, што, раз Англіі не па дарозе ісьці з Францыяй, дык яна павінна шукаць апоры ў нэўтральных гаспадарствах і дайсьці разьвязаньня споркі з Нямеччынай дарогай угоды з немцамі. Французкі пасол у Лёндыне ўраз-жа зьвярнуўся да лёрда Керзона з запытаньнем, як трэба разумець заявы гэных газэт. І хаця яго заверылі, што газэты зусім не адбіваюць паглядаў ураду, ўсё-ж французкія палітычныя кругі дужа крэпка занепакоены: аднačасна выявілася, што Англія, аб якой думалі, што яна ня будзе дамагацца ад Нямеччыны ніякіх сплат для сябе, вялікадушна пазваляючы Францыі „выпамповываць“ усё нямецкае золата ў свае кішані, вымагае ад немцаў сплаты што-году па 600 міліёнаў залатых марак. Гэтае жаданьне зусім паблутала французкія пляны. Да таго і французкія камуністы задаюць ураду ў парляманце пытаньні, якія прыадкрываюць завесу над закуліснымі махінацыямі Францыі, скіраванымі да таго, каб разьбіць і так ужо парэзаную на кускі Нямеччыну на драбнейшыя часткі, апіраючыся на сэпаратызьме баварскіх манархістаў.

Настрой французкіх урадовых кругоў дужа нэрвовы. Пуанкарэ робіць што-раз вастрэйшыя заявы аб адносінах да немцаў, награжае ўсё цяжэйшым націскам на Нямеччыну, бо бачыць, што, калі ня ўдасцца зламаць нямецкага апору зара, дык ня ўдасца дапяць французкіх мэтаў зусім: сэпаратнае выступленьне Англіі, з якой увайшла ў паразуменьне і Італія, набліжаецца вельмі шыбка.

Але нэрвы для палітыкаў—гэта сьмерць. І нэрвовасьць у французкай палітыцы, якая выяўляецца ў усё часьцейшых сьмяротных прыгаворах над рурскімі сабатажнікамі, можа толькі ускорыць „крызіс антанты“.

Кандратовіч.

ПОЛЬШЧА.

У Варшаве адбылося паседжаньне акружнага ўраду пястоўцаў Варшаўскага ваяводзтва. Усе прамоўцы аднагалосна сьцьвердзілі, што ўвесь народ—проціў сучаснага ўраду і што цяперашняя гаспадарчая сытуацыя выклікае сярод людносьці абурэньне на сучасны ўрад.

Адбыўся вялікі мітынг гарадзкіх работнікаў і служачых у справе паляпшэньня сучаснага палажэньня работнікаў. Пастаноўлена дамагацца 50% прыбаўкі, патрэбнай для частковага пакрыцьця страт з прычыны дарагоўлі ў чэрвені.

Рэскрыптам міністэрства вайсковых спраў прызываюцца на чатырохтыднёвае абучэньне рэзэрвісты 1897 і 1896, якія ня адбывалі яшчэ абучэньня.

Статыстычная камісія устанавіла, што ўзрост дарагоўлі ў чэрвені выражаецца цыфрай 47,99%. Цыфра гэтая шмат ніжэй запраўднай, бо цэлы рад артыкулаў першай патрэбы падаражэў на 100 і балей проц.

Забастоўка жал.-дар. работнікаў яшче не зьліквідавана. Работнікі моцна дамагаюцца задаваленьня іх вымаганьняў.

С. С. С. Р.

У Маскву прыбыла група амэрыканскіх сэнатараў і відных прадстаўнікоў амэрыканскіх прамыслоўцаў. У размове з прадстаўнікамі прэсы Сінклер—вялікі нафтовы прамысловец—заявіў, што падарожа амэрыканцаў мае на мэце пазнаёміцца з гаспадарчым палажэньнем у Савецкіх Рэспубліках.

Адносна палітычных пытаньняў Сінклер сказаў: незалежна ад адносінаў да Савецкага ўраду кожны павінен дзякаваць Сав. Рэспублікам за прыклад разаружэньня, які яны даюць зьнішчанай вайною Эўропе. Савецкая заграцічная палітыка бязумоўна скіравана да пазбаўленьня магчымасьці вайны. Амэрыка ўсё болей прыхільна адносіцца да прызнаньня Сав. Рэспублік; гэныя настроі прымусяць урад да ўзнаўленьня зносін з Сав. Рэспублікамі.

З прычыны паляпшэньня прадавольственнага палажэньня ў галадаўшых районах у сувязі з ураджаем дэкрэтам В.Ц.И.К-а зьліквідавана Цэнтральная Камісія па ліквідацыі вынікаў голаду.

НЯМЕЧЧЫНА.

Рэпрэсыі акупацыйных уладаў за сабатаж увесь час павялічываюцца. Суды, разстрэлы, доўгатэрміновая катарга, кантрыбуцыі і канфіскаты — звычайныя зьявішчы на акупаваных абшарах.

Сацыялістычныя паслы ўнясьлі праекты уставаў аб прасьледаваньні спэкулянтаў валютамі і аб падвышэньні платы, з прычыны спадку валюты.

Забастовачны рух у Нямеччыне прыймае ўсё большыя разьмеры. У Бэрліне забаставалі работнікі мэталургічных прадпрыемстваў. У Варшаве нават былі пагалоскі аб рэвалюцыі ў Бэрліне, што моцна занепакоіла Варшаўскую рэакцыйную црэсу.

АНГЛІЯ.

Ангельскі ўрад робіць апошнія высілкі дайсьці да паразуменьня з Францыяй. Калі пажаданыя вынікі ня будуць атрыманы, Англія разам з Італіяй вышлюць супольны адказ на нямецкія прапазыцыі не чакаючы на адказ Францыі.

ІРЛЯНДЫЯ.

У сувязі з прыбліжэньнем выбарнай кампаніі ў Ірляндзкі парлямэнт, абастраецца змаганьне розных палітычных партый. Апрача партыі, падтрымліваючай сучасны ірляндзкі ўрад на выбарах выступяць прыхільнікі Дэ-Валеры, работніцкая партыя, камуністы і сялянская партыя. Камуністы маюць шмат прыхільнікаў у Дубліне і ў некатарых сельскіх мяйсцовасьцях. У часе грамадзянскай вайны яны ў шмат якіх мясцох арганізавалі сельскія камуны, якія ўсе называліся саветамі. Найбольш папулярнымі лідэрамі камуністаў зьяўляюцца Коналі і Джэмс Ларкін. Адзін час паміж Ларкіным і Дэ-Валерай вяліся перагаворы аб супольнай акцыі, меўшай на мэце барацьбу за работніцкую рэспубліку. Сацыяльная барацьба ўсё болей праяўляецца ў палітычным жыцьці Ірляндыі. Вельмі напружаныя адносіны існуюць паміж землеўласьнікамі работнікамі, якія ў апошнія часы абвесьцілі забастоўку.

ЛІТВА.

Новы ўрад складаецца з 3 хрыс.-дэм., 2 беспартыйных, 3 народ. сацыялістаў, 1 партыі „Unikingi Sajanga“ і 1 жыда.

Рада Лігі Нацый.

У Жэневе ў Радзе Лігі Нацый разглядаецца польска-гданскі канфлікт. Як цаведамляе „Kurjer Polski“, ў гэтай справе польскі міністар заграцічных спраў Сэйда прайграў па ўсей лініі.

З газэт.

Не адчулі... не зразумелі.

„Życie Robotnicze“, даючы справаздачу з Соймавай дыскусыі над амнэстыяй кідае гэткія горкія словы па адрасу польскай лявіцы:

„Гаварылі прамовы, кароткія або даугія, дурнейшыя ці разумнейшыя, уносілі папраукі, але ува усім гэтым быу нейкі фальшывы гук.

Гэта ня былі гордыя словы змагароу, якія самі змагаюцца і разумеюць змаганьне другіх, якія вон адкідаюць ласку і дамагаюцца, а ня просяць. Гэта ня быу крык вастрожніка, які з-за вастрожных кратак рвецца да жыцьця...

Так званая лявіца бараніла амнэстыю холадна. Калісь-ці называліся рэвалюцыянэрамі, валіліся і на іх усе праклятыя царскія параграфы, а цяпер... не патрафілі нават адчуць змагароу... забылі... Забылі тыя цяжкія месяцы і гады, таго ціхага падыходжаньня да дзьвярэй камэры... у вечным чаканьні чагось-ці.

Дауней незалежнікі, якія самі змагаліся за бацькаушчыну, не дачулі ціхіх скаргау, якія там гдзесьці у падземельлях раздаюцца, не адчулі сумных паглядау з-за кратак да жыцьця, да свабоды — Украінцау і Беларусау. Бледымі вуснамі баранілі амнэстыі, але у сэрцы была пустка...“

Гэтым тлумачыцца, што правіца ў трэцім чытаньні яшчэ пагоршыла амнэстыю, ня спатыкаючы пратэсту з боку лявіцы.

„Але крыху пазьней, на тым самым паседжаньні, абудзіліся лавы лявіцы. Справа йшла аб асобе Пілсудскага. Аб асобу, не аб дэмакратыю, не аб прынцыпы, не аб пагляды, але аб асобу Пілсудскага. Білі у пюльпіты, крычалі, сьпявалі, пратэставалі. Тут ішла справа не аб тысячах арыштаваных, не аб амнэстыі...

Пэпэсоуска—вызваленская лявіца не патрафіла ухлынуць у сябе боль і мукі тысяч арыштаваных і сваімі дробна-мяшчанскімі мазгамі не зразумела палітычнага значэньня амнэстыі. Не зразумела, што такая „абарона“ зьменшае адпор пралетарыяту і заахвочывае да новых атакау, скіраваных ужо ня проці часткі, але цэлай работніцкай клясы“.

Ці-ж можна чакаць іншых адносін да гэтай справы ад тых партый, якія так моцна падтрымлівалі ўрад ген. Сікорскага, які і зьяўляецца тварцом гэтага праекту уставы аб амнэсты?

Праца беларускіх паслоў на правінцыі.

(Ад спэцыяльнага карэспандэнта).

У часе першае часткі летніх Соймавых вакацый беларускія паслы аб'ехалі некаторыя нашыя паветы і сарганізавалі нямала мітынгаў. Пакуль што мы ня маем дакладных вестак аб працы усіх паслоў, а толькі некаторых з іх, працу якіх бачылі мы беспасрэдна, праведзеную імі ў першай палове гэтага ліпеня ў Вялейскім і Дзісьненскім паветах. Дзякуючы здатна укладзенаму праз пасла Пётра Мятлу, маршруту паездкі, група паслоў нашых мела магчымасьць у кароткі час даць справаздачу аб працы Беларускага Пасольскага Клюбу аграмаднаму ліку сваіх выбаршчыкаў і і насгул беларускае людносьці.

2 гэтага ліпеня у м. Будславе, Вялейскага павету адбываўся фэст. Народу зьехалася з акалічных гмінаў гэтулькі, як рэдка бывала нават перад вайной. Аграмадны рынкавы пляц перад касьцёлам, вуліцы і двары былі застаўлены павозкамі; цэлы лес аглабель падымаўся ў гару. Народу панаехала было надзвычай шмат. Дзень удаўся пагодны, сонечны.

А 1 гадзіне пачаўся мітынг. Выступалі з прамовамі нашыя паслы Пётра Мятла, кс. Адам Станкевіч, Сымон Рак-Міхайлоўскі і Антон Аўсянік. Прамоўцы інформуючы людносьць аб працы Сойму, падкрэсьлівалі становішча Белар. Пас. Клюбу ў часе вырашэньня розных законаў ў Сойме, адносіны беларускіх паслоў да розных польскіх партыяў, да сучаснага ўраду, да пытаньняў аб сэрвітутах, зямлі, лесе, вайсковай калёнізацыі, аб школе, разважалі пытаньне аб прычынах сучаснае дарагоўлі, тлумачылі патрэбу і карысьць нацыянальнага беларускага адраджэньня, шанаваньня сваёй мовы і культуры, права на што загварантавана беларускай людносьці ў межах Польшчы міжнароднымі трактатамі і Канстытуцыяй Польскае Рэспублікі. Вялікі збор людзей сардэчна вітаў сваіх паслоў і кожнага прамоўцу абдараваў гарачымі воплескамі,

Другі мітынг быў сарганізаваны 4 ліпеня у м. Лужкі Дзісьненскага павету. Тут выступалі з прамовамі пасалы Мятла, Рак-Міхайлоўскі і кс. Станкевіч. З вялікім зацікаўленьнем і уважлівасьцю слухаў народ метадычныя выклады пасла Мятлы аб працы Сойму, гарачую прамову пасла Рак-Міхайлоўскага па пытаньнях аб зямлі, лесе, асадніцтве, дарагоўлі і прычынах яе, натхнёную запалам любасьці да роднага краю і зямелькі прамову пасла кс. Станкевіча аб беларускай культуры і школе, аб патрэбе шанаваньня мовы нашай і ужываньня яе ў касьцёлах і цэрквах.

Прамовы гэтыя зрабілі вялікае уражэньне на прысутных, і калі пасьля мітынгу, ў часе вечаровага набажэнства ў касьцеле, адбылося першы раз тут казаньне пабеларуску, дык народ прыняў яго зычліва і выслухаў, як зусім нармальную рэч, зусім звычайную.

6 ліпеня адбыўся беларускі мітынг у Дзісьне. І хоць дзень быў, праўда, рыначны, але з прычыны будняга дня і рабочае веснавое пары, а таксама з прычыны таго, што люднасьць не была наперад паведамлена аб дню мітынга, — сабралася ў салі мяйсцовага тэатру ня больш 500 чалавек, пераважна сялян. І тут з прамовамі выступалі тыя-ж пасалы кс. Станкевіч, Рак-Міхайлоўскі і Мятла. Зьмест прамоваў быў больш-менш той-жа самы, што і на мітынгах ў Будславе і Лужках. Ў часе прамовы Рак-Міхайлоўскага, у тэй частцы, дзе гаварыў ён аб умове паміж вітасоўцамі (№ 1) і „Хіенай“ (№ 8) ў Сойме, аб істоце гэтае умовы што да зямельнай рэформы, аб прычынах дарагоўлі, нейкі пан-абшарнік, хоць — як казалі людзі пазьней — і невялікі, адазваўся выкрыкам „Няпраўда!“ Прамоўца больш салідна тады і дэталічна уматываваўшы свае выкладкі па закранутым пытаньньні, зьвярнуўся з просьбай, каб той васпан назваўся і паўтарыў свой недарэчны выкрык. Але не адважыўся зрабіць ён ні таго, ні другога: згінула нахальства, не хапіла сьмеласьці; ядроны сьмех прысутных быў рэплікай на маўчанку зьбэнтэжанага панка. Кс. пасол Станкевіч ў сваей прамове аб беларускай культуры, аб патрэбе і слушнасьці нацыянальнага адраджэньня яшчэ больш дацяў гэнага панка, прказаўшы на тое, што падобным „гэрцыкам“ коліць вочы беларуская праўда і агульна-людзкая справядлівасьць, што ніхто не мае права і ня можа перашкаджаць кожнаму народу ў дасяганьні яго мэтаў.

А. Сьцепанюк.

(Далей будзе).

Да падпішчыкаў.

З прычыны падаражаньня паперы і друку газэты, цана асобнага нумару з 1-га ліпня павялічана да 1500 м. Просім падпішчыкаў унясьці даплату.

Адміністрацыя.

З УСЯЕ БЕЛАРУСІ.

З Віленскага Жыцьця.

Аўгуста Розэнбэрг напісала чытанку для беларускіх школ і хат, у якой простай і даступнай мовай апісаны хараство і багацьце прыроды. Гэтая цікавая і карысная кніжка напісана яшчэ ў 1919 годзе і да гэтага часу, па беднасьці нашых выдавецтваў, яшчэ ня выдадзена.

Пасол С. Рак-Міхайлоускі, пасьля паездкі па правінцыі запаў на здароўе. Цяпер знаходзіцца бязвыездна ў Вільні. Дактары абяцаюць хуткую папраўку.

Апэляцыйны суд, на прыгавар па Беластоцкаму працэсу вызначаны на нядзелю 15-га ліпня.

Пасол Баран, які сядзіць цяпер у Беластоцкім вастрогу і жджэць вырашэньня яго справы ў Сойме, моцна занедужэў у апошнія часы. Хворасьць пасла Барана дактары прыпісуюць прастудзе.

Адбыўся акт-вечар у нядзелю 8-га ліпня вучняў беларускай гімназіі. З прамовамі да матурыстаў выступалі дырэктар А. Трэпка, гр. Ан. Луцкевіч і гр. Кэпэль. Ад матурыстаў прамаўляў Ільяшэвіч. На заканчэньне была пастаўлена пьеса ў 2-х актах „Лес шуміць“.

Доля рэдактараў „меншасьцяў“. Францішак Аляхновіч, рэдактар „Беларускага Звону“ і Павал Гайдэлёніс б. рэдактар літоўскай газэты „Wilnetis“ сядзяць на Лукішках (у вастрозе) за надрукаваныя артыкулы, у якіх угледжана ухіленьне ад „przepisów prasowych“.

Весткі з вёскі.

Шаркоўскай гм., Дзісьненскага п.

У маёнтку Лонску здарыўся такі выпадак. Фурман пана Барсука селянін Янка Жадзейка на трэці дзень сёмухі кончыў самагубствам. Служыў ён адначасна і ў дэфэнзыве, меў падробленыя дакуманты на 28 гадаў, хоць сапраўды яму было 24. У дзень сваей сьмерці раніцай апрануўся ў лепшую вопратку ачысьціўся, прыстроіўся, як бы зьбіраўся куды ў госьці. Калі бацька запытаўся куды ён зьбіраецца, дык Янка адказаў, што як так жыць, дык лепш сьмерць, і пашоў з хаты. Ніхто ў сур'ез ня ўзяў гэтых слоў і толькі як пачулі выстрал, здагадаліся аб ўсім. Хутка Янку нашлі ў кустох з прастрэлянай галавой. На гэтае здарэньне адзін з тутэўшых дзяцюкоў злажыў гэткую складную казку:

„Пазайздравала раз ягнё ваўчаму панаваньню, захацела пасмакаваць яго сталаваньне, захацела з ім разам хадзіць на паляваньне. І вось хутка з ваўком пасябраваўшы і памошнікам ваўка стаўшы, ягнё хадзіла з ім на жыр і, як задрэміць пастыр, памагала ваўку красьці такіх авечак як і сам, а ваўк еў мяса і косьці, а ягняці ані гам. Урэшце ягнё, украўшы костку, стала ёсьці і падавілася, а ўсёткі ваўком быць не навучылася.

А-кі.

М. Стоўпцы.

З даўных часоў у Стоўпцах было хрысьціянскае гаспадарчае вобчаства, якое мела сваю нярухомасьць, даходы з якой ішлі на патрэбы агульна-грамадзкія. Такой нярухомасьцяй былі: рынак, пляцы, берагі ракі, выганы і іншае, на даходы, якіх шмат жыло бедных сірот прыгорненых вобчаствам, было пабудована выгодная школьная будова, дапамагалася бедным людзям. Вобчаства мела ссуда-сберaг. касу і сваіх паўнамоцнікаў, адным словам, з вобчаства грамадзянства мела карысьць. Але вось нашыя Стоўпцы апынуліся ў „Kresach Wschodnich“. Самазванны магістрат, у якім сядзелі і сядзяць панскія папіхачы, абявіў агульна-грамадзкія землі магістрацкімі і стаў даходы браць у сваю карысьць, а які гэты магістрат—дачуецеся ніжэй. Староства забрала школьны будынак. А ксёндз Малішэўскі доўга не разважаючы пры помачы паліцыі далучыў пляц, дзе стаяла калісь воласьць да пляцу касьцельнага. Гэты самы ксёндз пачаў раз разварачываць каменную агародку каля касьцёла, якая была збудована, як касьцёл быў царквой. А разварачываў ён дзеля таго, быццам хацеў пашырыць вуліцу, хоць папраўдзе яму ішло аб тое, каб могілкі папоў, якія былі за агародкай, адсунуць на вуліцу. Але посьле кс. Малішэўскі апомніўся і прышоў да перакананьня, што шмат карысьней будзе збудаваць тут крамкі — вось і капаюць цяпер фундамэнты пад гэтыя крамкі.

Нялепш і паліцыя сябе вядзець. Быў у аднэй кабеціны ў Стоўпцах вобыск; ну і шукалі ў яе, як гэта часта ў нас бывае, аружжа, але нашлі толькі залаты гадзіньнік і пярсьцёнак і забралі іх, ня гледзячы на крык бабусі.

Калісь, у тыя нават благія часы, былі ў Стоўпцах вось якія школы: адна ніжэйшая для дзяўчат, адна для хлапцоў, адна жалезна-дарожная, т. наз. гарадзкое вучылішча, а пасьля гімназія. Цяпер у нас бадай зусім няма добрай школы. Цяпер у нас замест аднэй „казёнкі“ ёсьць сем крам з гарэлкай, тры рэстараны і адзін бровар ды замест аднаго старшыні і пісара маем цэлае гняздо галіцыушаў у магістраце і старостве.

Летась, казалі, урад адпусьціў вялікія грошы на арганізацыю ў Стоўпцах Kółka Rolniczego, але быўшы стараста Чапскі аддаў грошы неякаму паўпанку—гандляру. Каапэратываў няма, але крамак і малых, і вялікіх наторкана дзе можна і ня можна.

У часы нямецкай акупацыі дзякуючы інжынеру Ю. Сабалеўскаму была збудавана ў нас электрычная станцыя, кіраўніком якой быў Новікаў, усімі вельмі паважаны. Але як настаў магістрат, дык рэфэрэнт саможондовы Марлыка назначыў свайго брата на мейсца Новікава і зразу даў яму ў тры разы большую пэнсію, а той так пастараўся, што у працягу году ня даў адчоту „спаліў“, 200 мэтраў магістрацкіх дроў словам, кажуць, да 40 мільёнаў зрабіў растрату. Некатарыя хацелі гэтую справу перадаць пракурору, але пасьля, пашушукаўшы паміж сабой, парашылі перадаць на разгляд павятоваму Сойміку, дзе сядзяць таксама „свае“ людзі і гэты грабёж, як кажуць, сярод б лага дня напэўна будзе зацёрты.

У 1915 годзе Стоўпцы да чыста выгаралі і да гэтага часу ня могуць адбудавацца. Бюро адбудовы „будавала“ і не дало рады—само недзе згінула.

У нас так куды ня кінь, усюды клін.

Сярод мясцовай адміністрацыі быў яшчэ заслужоны ў стоўпчан дохтар Грінберг, які быў кіраўніком бальніцы. Яго добрыя адносіны да насяленьня і прыхільнасьць апошняго да свайго дохтара не падабалася паном са староства і яны адсунулі яго ад працы, хоць гэта вельмі крыўдна адбілася на грамадзянстве.

Беларус.

Што гэта за марная, доля няшчасная
Бяз хлеба, бяз грошы працуй
Усюды ганяюць, усюды сьмяюцца,
Ну, проста хоць крыкні «ратуй».

(Белар. Марсельеза).

Дописы.

Беларусы у Амэрыцы.

Першы Беларускі кангрэс.

(ад уласнага карэспандэнта)

У гор. Чыкаго на 1-га верасьня склікаецца Беларускім Чыкагскім Камітэтам Першы Кангрэс беларусаў. Усім выхадцам, з белар. губ. Горадзенскай, Віленскай, Менскай, Магілеўскай, Віцебскай і Смаленскай, пражываючых у Злучаных Штатах Амэрыкі, належыць прылажыць стараньне аб найбольшым делегаваньні прадстаўнікоў. За ўсімі справамі аб Кангрэсе належыць зварочывацца па адрэсу:

Whiterussian Committee. 1632 N. Rebeyes Chicago. Ill. U. S. of. America.

Наша пошта.

А. Беленко. Ваш верш у нашу газэту не падыйшоў. Газэту высылаем акуратна з першых нумароў. „Маладое Жыцьцё“ цяпер ня выходзіць.

К. Матусэвічу. Ваш верш ня будзе надрукавана—дрэнная мова і дужа дрэнная будова верша. Трэба вучыцца вэршафікацыі і чытаць беларускіх паэтаў. Пішыце, што чуваць каля Вас.

Усячына.

Агіда.

Вядомы авантурнік „бацька“ Балаховіч, які цяпер маець падрад на вырубку Белавежскай пушчы, сваіх апрычнікаў—афіцэрыкаў з царскай арміі сам наказуець нагайкамі, калі тыя, лішня выпіўшы, напракудзяць часамі. Выродкі гэтыя згубілі усякае чалавечае пачуцьцё і лічуць сабе за гонар, калі „бацька“ адлупцуе іх. Які „бацька“, такія і „сынкі“, хэўра падабралася з гатунковых выхаванцаў царскай ахранкі.

Проста-ткі сорамна робіцца, што прыходзіцца з імі жыць пад аднэй страхой Rzeczypospolitej.

Асаднікі і „крэсувка“.

Асаднікі Трабскай гміны калі жывуць з кім у згодзе, дык гэта з „крэсувкай“ у 45 градусаў. З каханьня да яе прагайдамачылі насеньня, інвэнтар, коні. Цяпер голымі рукамі „крэсувкі“ ня возьмеш, дык яны сядзяць на лавачцы каля рэстарана, як тыя турэцкія сьвятыя, і ўздыхаюць за тэй часінай, калі атрымаюць абяцаныя Соймам 50 мільярдаў.

Хто такі?

Няўжо вам гэта яшчэ мала?!
Мая фігура э пядзьдзю ростам
Даўно ўжо маршалкам стала.
Жыву малітвамі, і постам
Усіх дэвотак і ксяндзоў
Ад каралеўскіх ардзяноў.
Увесь мундзер мой зігаціцца.
Антанта, каб магла гардзіцца,
Падаў правіцу для „правіцы“,
На іхніх ворагаў—рабочых
Пагенаральску плюнуў у вочы.
Я апяцьэфіў пэпээсаў,
Каб прыкаваць да rdzennej крэсы.
Цяпер чамусьце слава згасла.
Цяпер мне тычаць фігу з маслам.
Нямала ёсьць, што праклінаюць,
Айчыстым, родненькім балотам
Мундзер бліскучы абкідаюць.
Ах, цяжка быці патрыотам!

Ж.

Ня вытрываў.

Генарал Тжэмецкі выстралам з равольвара пакончыў з сваім жыцьцём. Самагубца ў пісьме адзначыў, што яму „досьць жыць ў Польшчы!“

Рынковыя цэны у Вільні.

10 ліпня 1923 г.

Пшаніца 16 кг. 40., жыта 16 кг. 55500. — мука жытняя —59500., мука пшанічная —150.000, ячмень—51.500, грэчка—49.500, авёсь—46.000, сена—20.000, гарох—48.000, салома — 13.000, моркава—100.000, буракі—15.000, бручка—45.000, картофель—30.000, цыбуля 1 ф. — 1.500,

Мяса валовае 217.000 — 272.500, цяляціна — 240.000, слоніна 15.000. Дровы воз 90.000—200.000.

Курс на грошы.

Варшава 10 ліпеня.

Доляры	110.000
Бяльгійскія франкі . . .	5.350
Нямецкая марка	0.53
Франкі	6.400
10 руб. золатам . . .	— — —

Падтрымовывайце „Наш Сьцяг!“

Рэдактар-выдавец Н. Лагіновіч.

Друкарня Левін і Сын. Нямецкая 22